ज्योतिर्मय

Online Journal of Literature....

साहित्याचे विद्यापीठ

❑ पुणे ❑ वर्ष १ ले ❑ अंक २७९ वा ❑ रविवार दि.०४ जानेवारी २०२६ ❑ पाने ४ ❑ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

जुळ्या भावांच्या अपडेटची मोठी समस्या

– प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

निसर्गाचे रहस्य अजूनही विज्ञानासमोर एक महत्त्वाचे आव्हान आहे. तंत्रज्ञानाच्या या युगातही निसर्ग अनेकदा असे आश्चर्यकारक चमत्कार उघड करतो की तज्ञही आश्चर्यचकित होतात. उत्तर प्रदेशातील कानपूरमधून असाच एक दुर्मिळ प्रकार समोर आला आहे, जिथे जुळ्या भावांचे बोटांचे ठसे आणि डोळयातील पडदा इतके समान असल्याचे आढळून आले की बायोमेट्रिक प्रणाली देखील गोंधळून गेली.

अपडेटमधील मोठी समस्या

कानपूरमधील जुळ्या भावांचे प्रबल मिश्रा आणि पवित्रा मिश्रा यांचे प्रकरण सध्या चर्चेत आहे. बायोमेट्रिक चाचण्यांदरम्यान, दोन्ही भावांचे बोटांचे ठसे आणि डोळयातील पडदा पॅटर्न जवळजवळ सारखेच नोंदवले जात आहेत. परिस्थिती अशी आहे की जर पवित्राने प्रबलऐवजी बोटांचे ठसे दिले तर प्रणाली प्रबलची ओळख उघड करते. म्हणूनच आधार कार्ड अपडेट करताना एक मोठी समस्या उद्भवली. एका भावाचे आधार कार्ड अपडेट केले असता दुसऱ्या भावाचे आधार कार्ड आपोआप अवैध ठरले. ही घटना एकदा नाही तर तीन वेळा घडली आहे.

आधार तज्ञांसमोरील आव्हाने

या अनोख्या घटनेने आधार अधिकारी आणि तांत्रिक तज्ञांना विचार करण्यास भाग पाडले आहे. प्रश्न असा आहे की दोन्ही भावांचा बायोमेट्रिक डेटा जवळजवळ सारखा असताना त्यांना कसे वेगळे करायचे. तज्ञांच्या मते, सामान्यतः जुळ्या मुलांचे बोटांचे ठसे ५५ ते ७४ टक्के सारखे असतात, परंतु या प्रकरणात, समानता १०० टक्क्यांच्या जवळपास असल्याचे म्हटले जाते, जे अत्यंत दुर्मिळ आहे. म्हणूनच सखोल चौकशीची आवश्यकता आहे.

तीन प्रयत्न केले, तरीही समस्या सुटलेली नाही

जुळ्या भावांचे वडील पवन मिश्रा यांनी स्पष्ट केले की जेव्हा दोन्ही मुले १० वर्षांची झाली तेव्हा ते आधार केंद्रात त्यांचे आधार अपडेट करण्यासाठी गेले. सुरुवातीला दोन्ही मुलांचे आधार कार्ड अपडेट केले गेले, परंतु काही दिवसांनी, फक्त एकाच मुलाचे आधार कार्ड वैध असल्याचे आढळून आले. जेव्हा ते केंद्रात परतले आणि तक्रार केली तेव्हा दुसऱ्या भावाचे आधार कार्ड अपडेट केले गेले. यानंतर, पहिल्या भावाचे आधार कार्ड रद्द करण्यात आले. हे तीन वेळा घडले. जेव्हा त्यांनी कारण विचारले तेव्हा कर्मचाऱ्यांनी स्पष्ट केले की दोन्ही मुलांचे बोटांचे ठसे आणि रेटिना सारखे असल्याने सिस्टममध्ये बिघाड झाला होता.

हे प्रकरण सध्या केवळ कानपूरमध्येच नाही तर संपूर्ण राज्यात चर्चेचा विषय आहे आणि निसर्गाचा एक दुर्मिळ आणि आश्चर्यकारक चमत्कार मानला जात आहे.

आधार प्रक्रियेमुळे वडील निराश

जेव्हा पवनने पवित्राचे आधार अपडेट केले तेव्हा प्रबलचे कार्ड रद्द करण्यात आले. ही घटना तीन-चार वेळा घडली. वर्षानुवर्षे संघर्ष केल्यानंतर, जेव्हा तो सप्टेंबरमध्ये पुन्हा आधार केंद्रात गेला तेव्हा कर्मचाऱ्यांनी त्याच जन्मतारखेबद्दल चौकशी केली. दोन्ही मुलांच्या बोटांचे ठसे आणि रेटिनल स्वाक्षरी सारख्या असल्याने तांत्रिक समस्या असल्याचे वडिलांना कळले. या समस्येमुळे पवन मिश्रा यांना त्यांच्या मुलांच्या आधार कार्ड प्रक्रियेदरम्यान प्रचंड त्रास झाला आहे.

आस्तिकपणाच्या कोणत्याच छटा मी मानत नाही–अमोल पालेकर

ज्योतिर्मय साहित्य

सातारा – कोणत्याही प्रकारचा तोचतोचपणा आणि ‘एक होता राजा’ अशा पद्धतीने कथा सांगण्याचे एकरेषीय विचार मला आवडत नाहीत. विविध माध्यमांतून, आयामांतून स्वतःला सतत पडताळून आणि तपासून पाहणे, हे मला माणूस आणि कलावंत म्हणूनही सजगपणाचे वाटते, असे मत ज्येष्ठ अभिनेते-दिग्दर्शक अमोल पालेकर यांनी शनिवारी व्यक्त केले.

९९ व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनात अमोल पालेकरलिखित ‘ऐवज-एक स्मृतिगंध’ या पुस्तकावर चर्चात्मक कार्यक्रमात पालेकर बोलत होते. त्यांच्यासह संध्या गोखले यांच्याशी वृंदा भार्गवे यांनी संवाद साधला. संमेलनाचे स्वागताध्यक्ष शिवेंद्रसिंहराजे भोसले यांनी त्यांचे स्वागत केले.

पालेकर म्हणाले, ‘तपशिलांमध्ये न अडकता रोचक पद्धतीने आत्मकथन लिहिण्याचा प्रयत्न केला आहे. आत्मकथनात आत्मगौरव होण्याचा संभव असतो. तो जाणीवपूर्वक टाळला आहे. हे लेखन म्हणजे स्मरणरंजन नक्कीच आहे. पण, तेवढेच नाही. मागे वळून पाहताना आपल्या काय चुका झाल्या, काय सुधारणा हव्या होत्या, याचे आकलन व्हावे, असाही प्रयत्न होता. आपल्या आठवणी घासून तपासल्या जाव्यात, ही लेखनामागची प्रांजळ भूमिका होती.’

‘आस्तिकपणाच्या कोणत्याच छटा मी मानत नाही, त्यामुळे माझ्या बाबतीत घडलेल्या, बिघडलेल्या प्रत्येक गोष्टीला मीच जबाबदार राहतो. असे जगणे सोपे नसते. आपले आयुष्य आपल्याच तळहातावर घेत तोलत आणि तपासत राहावे लागते. आपल्याच जगण्याकडे तटस्थपणे, दूरस्थपणे पाहणे, असा प्रयत्न ‘ऐवज’च्या लेखनातून केला. ठिकठिकाणी आधुनिक जगाशी नाते जोडणारे क्यूआर कोड यासाठी दिले आहेत, ज्यायोगे तरुण वाचकांनाही मी जगलेल्या काळाशी, कलाकृतींशी जोडून घेता यावे. मी रंगभूमी, प्रायोगिक व समांतर कलाप्रवाह, चित्रपट, लघुपट, चित्रकला, संगीतकला अनेक कलाप्रकारांमध्ये रमलो, काम केले. व्यावसायिक यश मिळवले, पण तिथेच न थांबता साचेबद्ध होणे टाळले. नायक म्हणून लोकप्रिय, यशस्वी असतानाच, मी स्वतःला खलनायक म्हणूनही आजमावून पाहिले’, असेही त्यांनी सांगितले.

माध्यमांतर करताना दिग्दर्शक म्हणून त्या त्या माध्यमांची बलस्थाने आणि मर्यादांचा सखोल विचार केला. साहित्यकृतीचे नाटक वा चित्रपटात माध्यमांतर करताना, मी बदल नक्कीच केले, पण ते कथेशी, आशयाशी प्रामाणिक राहून केले, हे सांगताना पालेकर यांनी ‘बनगरवाडी’, ‘कैरी’ या माध्यमांतरांची उदाहरणे दिली.

संध्या गोखले म्हणाल्या, पालेकरांना स्वतःचे, चित्रपट-नाटकांच्या प्रसिद्धीचे काम जमत नाही. पण, त्या गोष्टी गरजेच्या आहेत, हे पटते. त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वात एक प्रकारचा ठहराव आहे. समजूतदारपणाही आहे. त्यांना बाळबोध, सरधोपट असे काही करायला आवडत नाही. आव्हान स्वीकारावे, पेलून दाखवावे, यात त्यांना रस वाटतो. अमूर्ततेवर प्रेम करणारा त्यांच्यातील चित्रकारही याला अपवाद नाही.

ऐवज या पुस्तकातील कविता ऐकवून पालेकर यांनी समारोप केला.

प्रिय नववर्षास...

ज्योतिर्मय साहित्य

सप्रेम नमस्कार,

पत्र लिहिण्याचे कारण की तू येणार आहेस म्हणून आम्हाला चाहूल लागली, नव्हे डिसेंबरनेच तू येणार आहेस म्हणून कळवले. तुझ्या स्वागताची जय्यत तयारीही आम्ही केली. पण तू दरवर्षी येतोस, राहतोस आणि निघून जातोस. येताना अनेक आशा, आश्वासन आणि स्वप्न घेऊन येतोस, जातांना आमच्या कडू आठवणी घेऊन जातोस. पण यावेळी मात्र तुला येतांना इतरही बऱ्याच वस्तू सोबत आणायच्या आहेत. तू आधीच तयारीत असलास, तर निघताना तुझी तारांबळ होणार नाही. मी सांगितलेल्या वस्तू तू आधीच तुझ्या बॅग मध्ये टाकून ठेव, म्हणजे प्रवासाला निघशील तेव्हा तुझ्या मागे गडबड होणार नाही.

हं... तू विचार करत असशील की मला बागेत न्यायचं तरी काय आहे? तर येताना आनंद, उत्साह, समृद्धी, आरोग्य, सकारात्मकता यांची शिदोरी बांधून आण. बॅग मध्ये एक यशाचा बॉम्ब घेऊन ये! प्रत्येक गावाच्या वेशीवर त्याचा असा स्फोट कर की संपूर्ण गाव त्यातून न्हावून निघायला हवे, आणि त्या स्फोटाचे परिणाम गावाला कायमस्वरूपी उपभोगायला मिळावेत. गावच्या गाव खुशीच्या झोक्यावर चिरकाल झुलायला हवे. या मोबाईलने जीव नकोसा करून ठेवला रे! मोबाईलची जागा घेणारं असं एखादं यंत्र घेऊन ये की ज्याचा वापरणाऱ्यांच्या डोळ्यावर आणि डोक्यावर वाईट परिणाम होणार नाही. त्याची लत लागणार नाही. उलट ते यंत्र हातात घेऊन शांत झोप लागेल आणि दोन तास बापरले की ते आपोआप बंद पडेल. नंतर २२ तास सुरूच होणार नाही म्हणजे आमची महत्वाची कामे आम्ही त्यावर उरकून घेऊ आणि एकमेकांना वेळ तरी देऊ. येतांना सोबत असे एखादे पुस्तक आण की ज्यामुळे आमच्या बालगोपालांना वाचनाची आवड निर्माण होईल. सोबत असा एखादा सुपरहिट चित्रपट घेऊन ये की ज्याला पाहून आमची युवा पिढी आपल्या करिअरबद्दल जागृत होईल, काहीतरी करून दाखवण्याचा निर्धार करेल आणि त्या दिशेने वाटचार करतील, येतांना तुझ्या बॅगमध्ये अशी एक लस आण नी टोचून घेतल्यावर राग येणार नाही. आला तरी त्याची तीव्रता कोणाला दुखावणारी नसेल. असा एखादा स्प्रे सोबत आण की त्याचा एक फवारा आसमंताला प्रसन्न आणि प्रफुल्लित करेल,

तुझ्या बॅगच्या कप्प्यात असा एखादा छोटासा ब्रश ठेव की तो व्यक्तीच्या अंगावरून फिरवला की त्याच्या मनातील द्वेष आणि वाईट विचार निघून जातील. बायकांसाठी असे एखादे यंत्र आण की ते घरातून फिरवले की ते घर आपोआप स्वच्छ होईल, घराची आभा बदलून जाईल. त्यात अशी एक लिंबू मिरचीची माळ आण जी दाराला टांगली की त्या दारातून येणारा प्रत्येक व्यक्ती उर्जेने भरून जाईल, त्याची मरगळ दूर होईल. बॅग मध्ये असा जादुई लाईट असू दे जो सुरू केला की व्यक्तीचा आत्मा शुद्ध होईल. तो इतरांप्रती सकारात्मक भाव ठेवील, असा एक परीस आणायला विसरू नको की ज्याला स्पर्श केला की माणूस ‘‘माणूस‘‘ होईल. तो सर्वांशी माणसासारखाच वागेल. आणि आपल्याला

‘‘ हीच आमुची प्रार्थना
अन हेच आमचे मागणे,
माणसाने माणसाशी माणसासम
वागणे‘‘

अशी प्रार्थना करण्याची गरज पडणार नाही.

तुला काय सांगू... वर वर म्हणायलाच हा देश सार्वभौम आणि धर्मनिरपेक्ष आहे पण जागोजागी धर्माच्या नावावर सभा भरतात, भांडणे होतात. बळावलेला जातिवाद डोळ्यांना नकोसा झाला आहे रे...... तू मुठीत असा एखादा मंत्र आण, जो सर्व धर्मांना लागू होईल! असा एक रंग आण जो इतर सर्व रंगांना आपलाच वाटेल. मग माझा हिरवा, तुझा केशरी हा भाव उरणार नाही.

तू एक झेंडा फडकवत ये, ज्याला पाहिलं की सर्व नतमस्तक होतील आणि त्याच्या नेतृत्वाखाली सर्व रंगाचे (हिरवे भगवे निळे पिवळे) झेंडे आनंदाने काम करतील.

आणि हो.... त्यात एक असा आरसा पण टाक की ज्यात पाहिलं की प्रत्येक व्यक्ती सुंदर दिसेल. असा एक चष्मा सुद्धा नक्की आण जो लावला की त्यातून कोणाच्या उणिवा दिसणार नाहीत तर त्याच्यात असलेली गुणवैशिष्ट्येच दिसतील.

कितीही महागडा असला तरी चालेल पण आमच्यासाठी पक्का गोंद घेऊन ये म्हणजे आम्ही आमच्या ठरवलेल्या ध्येयाला चिकटून राहू! अरे हसतोस काय? या उपायामुळे आम्ही एक जानेवारीला केलेल्या संकल्पांना चिपकून राहू आणि ते परिपूर्ण करू नाही तर आम्ही एक जानेवारीला संकल्प करतो, १० जानेवारीपर्यंत उत्साह अगदी शिगेला पोहोचलेला असतो, २० जानेवारीपर्यंत त्याची तीव्रता कमी होत जाते, ३० जानेवारीपर्यत शिथिलता येते आणि फेब्रुवारीमध्ये आम्ही केलेला संकल्प आम्हीच विसरून जातो. असे व्हायला नको यासाठी तो गाँद मात्र आठवणीने सोबत घे.

हे नववर्षा.. आल्या आल्या अशी एक चुटकी वाजवशील की समाजात पसरलेल्या अफवा, मीडियाने पसरवलेल्या घातक खोट् या बातम्या, त्यामुळे पसरलेली अराजकता संपुष्टात येईल. एखादे गाठोडे असे आण की ते सोडल्याबरोबर त्यातून चिव चिवणाऱ्या चिमण्या बाहेर येतील, त्या जंगलभर पसरतील आणि पर्यावरणाचा समतोल राखला जाईल.

आम्ही मानव जात ना खूप लोभी आहोत. सुखाचे क्षण असले की जीवनात ही घडी अशीच राहू दे‘‘ असे गुणगुणतो आणि दुःखाचे क्षण असले की आम्ही अस्थिर होतो, चिडचिड करतो. त्यामुळे आम्हाला कोणत्याही प्रसंगी शक्तिशाली, स्थिर आणि शांत राहण्याची ऊर्जा दे. जीवनात कठीण प्रसंग आले की ते दिवस लवकर निघून जावं म्हणून आम्ही प्रार्थना करतो पण यावेळी मात्र तू संपूच नये असे आम्हाला वाटायला हवे.

समाजात असे काही पेशंट आहेत, जे आजाराने ग्रस्त झाले आहेत. त्यांच्या वेदना प्रचंड आहेत. असे काही आजार आहेत ज्यावर औषध नाही. आजारी पिडा सहन करून थकला आहे. आणि त्यांची सुश्रुषा करायलाही कोणी नाही. अशा लोकांसाठी एक जादूची छडी ऑर्डर कर जी त्यांच्या अंगावरून फिरवली की ते त्या दुःखातून मुक्त होतील.

आणि हो... येताना बॅग जरा मोठीच आण बरं का! त्यात जाताना तुला आमच्या निराशा, दुःख, अपयश, राग, इर्शा, द्वेष सर्व घेऊन जायचं आहे. प्रवास समुद्रावरून करशील म्हणजे ही बॅग तुला शिरवायला बरे होईल. बस ! तुला सांगितलेल्या गोष्टी तू लक्षात ठेव आणि तयारीनेच ये रे बाबा आम्ही तुझी आतुरतेने वाट पाहत आहोत. तुझं स्वागत करायला सज्ज झालो आहोत.

‘‘Welcome 2026‘‘

जात्यावरच्या ओव्या......

नाही जात देऊळाला
काम तुझेच करतो
थोरा मुक्याची वेदना
देवा माझीच मानतो ||४३१||

तुझे रूप ठाई ठाई
कणाकणात साठलं
अनंता, देवा तूच
मायबाप, विठ्ठल! ||४३२||

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

ज्ञानतपस्वी आबासाहेब अमृतकार

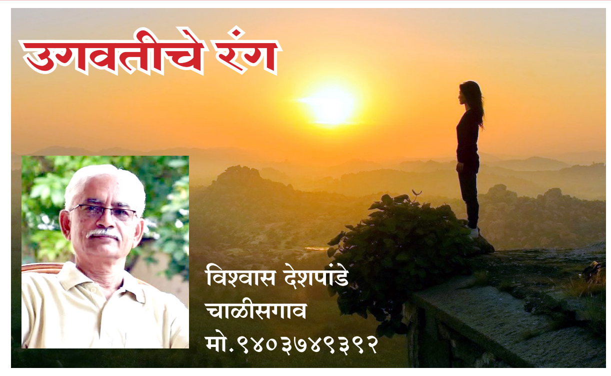

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो.९४०३७४९३९२

ज्योतिर्मय साहित्य

गुरुवर्य आबासाहेब अमृतकार हे आपल्या वयाची ८५ वर्षे पूर्ण करीत आहेत ही आम्हा सर्व शिष्यगणांसाठी आनंदाची गोष्ट आहे. माझ्यापेक्षाही अधिक वय असलेले आणि निवृत्त होऊन अनेक वर्ष झालेले त्यांचे विद्यार्थी आजही त्यांच्याबद्दल आदराने बोलतात. सरांची भेट झाली तर आदराने वाकून नमस्कार करतात. आपण म्हणतो की ज्या पायांवर डोके ठेवावे असे पाय आज दिसत नाहीत. परंतु आमचे गुरुवर्य आबासाहेब अमृतकार सर हे या वाक्याला अपवाद ठरावे असे व्यक्तिमत्व ! त्यांनी असे विद्यार्थी घडवले की ते विद्यार्थी या गुरुसमोर आपोआपच नतमस्तक होतात.

उंच, सडपातळ शरीरयष्टी, अंगावर साधेच पण स्वच्छ कपडे आणि चेहऱ्यावर विद्वत्तेचे तेज असे आमचे आबासाहेब त्यांनी वर्गात प्रवेश केला की वर्गातील मुले आपोआप शांत होत. आज त्यांच्याकडून नवीन काय ऐकायला मिळते किंवा शिकायला मिळते अशी उत्सुकता विद्यार्थ्यांच्या चेहऱ्यावर नेहमीच असायची. विषय कोणताही असो तो विद्यार्थ्यांच्या पातळीवर जाऊन त्यांना समजेल अशा पद्धतीने शिकवणे यात आबासाहेबांचा हातखंडा. वाणी तर अतिशय शुद्ध. त्यांच्या आडनावात असलेल्या अमृत शब्दाप्रमाणेच त्यांची अमृतवाणी विद्यार्थ्यांची ज्ञानतृष्णा भागवत असे.

शाळेच्या आवश्यकतेप्रमाणे आबासाहेबांनी अनेक विषय शिकवले. त्यामध्ये मराठी, इंग्रजी, संस्कृत यासारख्या विषयांचा समावेश होता. कोणताही विषय केवळ पाठ्यपुस्तकापुरता त्यांनी शिकवला नाही. तो शिकवत असताना अवांतर माहिती देणे, ती माहिती देता देता विद्यार्थ्यांच्या मनावर चांगले संस्कार होतील अशा प्रकारची शिकवण देणे हे त्यांचे वैशिष्ट्य होते.

शाळेमध्ये विविध प्रकारचे सांस्कृतिक कार्यक्रम नेहमीच साजरे होत. या कार्यक्रमांना आबासाहेबांची व्यासपीठावर आवर्जून उपस्थिती असायची. ते जेव्हा शिक्षक होते आणि नंतर अधिकारी झाले तेव्हाही ते व्यासपीठावर उपस्थित असायचे. अशा प्रसंगी विविध विषयांवर त्यांचे अभ्यासपूर्ण बोलणे ऐकणे ही उपस्थितांसाठी मेजवानीच असायची. त्यांनी बोलत रहावे आणि त्यांचे बोलणे संपू नये असे वाटत असायचे. त्यांच्या आवाजाची फेक लांबवर जात होती. ध्वनिक्षेपक नसला तरी त्यांचा आवाज अगदी शेवटी बसलेल्या विद्यार्थ्यापर्यंत सहज ऐकू जात असे. **(क्रमशः)**

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः🙏

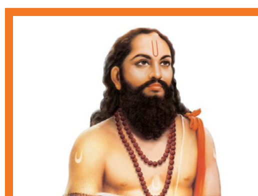

दासबोध स्तवन

उज्वला धर्माधिकारी,
पुणे, मो. ७५८८२ ३५६४६

ब्रम्हनिरूपण

ज्योतिर्मय साहित्य

सामान्य माणूस ‘‘मी देहच आहे‘‘ या एकमेव मानवी स्वभावाला केंद्रस्थानी ठेवतो. तो नाहींसा करण्यासाठी सद्गुरु पाशी एकरूप होऊन परमार्थ साधला पाहिजे. कोठारे धान्यानी भरलेली आहेत पण त्याला कुलपे लावून बंद केली आहेत, तर त्या कोठारात कितीही धान्य असले तरी त्याचा आपल्याला काहीच उपयोग होत नाही. त्या कुलपाची किल्ली म्हणजे सद्गुरू होय. सद्गुरू हीच ती किल्ली होय. सद्गुरूच्या आशिर्वादाने देहबुद्धी जाऊन आत्मबुध्दी येते. देहबुद्धी अज्ञानाचा अंधार असतो. तर आत्मबुध्दीच्यात ज्ञानाचा प्रकाश असतो. देहबुद्धीमुळे जीव द्वैताच्या कोंडीत व भेदच्या बाजारात कैद असतो. तर आत्मबुध्दीत जीवाचे वेगळेपण लक्षात येते. तेव्हा भेदातील अभेदाचे साक्षात ज्ञान होते. आत्मबुध्दीत सुखाला काही कमी नसते. मी साधना करतो हे ऊद्दिष्ठ डोळ्यासमोर ठेऊन साधक अनुसंधनाचा अभ्यास करतो. पण आत्मबुध्दीचा प्रकाश पडल्यावर जीव शिव बनतो. ‘‘एक तो आत्मा व तोची एक परमात्मा ‘‘अशी स्थिती होते. एकदा का तुम्ही स्वस्वरूपाशी एकरूप होऊन गेला कीसध्याच्या अनुभवाप्रमाणे जे अगदी अखेरचें आपण समजतो त्याच्याही पलीकडे ब्रम्ह आहे म्हणूनच तें आपल्या मनाच्या व बुध्दीच्या आटोक्याबाहेरचे आहे पण माणसाने जर देहाचा संबंध सोडला तर तें ब्रम्ह ताबडतोब प्राप्त होते. देह बुध्दीला बाजूला सारणे म्हणजे संग सोडणे होय. जीव पणाचा संबंध सोडला की संबंधरहित ब्रम्हस्वरूपाशी ऐक्य घडून येते. कल्पना मागे टाकून अशारीतीने स्वस्वरूपाशी तादात्म्य पावण्याचा अधिकार प्राप्त होतो सामर्थ्य मिळते. देहबुध्दीतील मी पणाला ब्रम्ह स्वरूपात मुळीचं स्थान नसते. कारणं तेथे देहबुध्दीतील अहंपणाला साफ नाहीसा करायचा असतो. ब्रम्ह स्वरूपात ऊच्चनिच लहानमोठे, स्त्री पुरुष राजारंक, सोवळेओवळे, शुद्र ऊच्चकुळातला असा कोणताही भेदभाव नसतो.

सगळ्या जीवांना एकचं ब्रम्ह आहे तेथे अनेकपणा नाही. रंक असो की ब्रम्हादीक देव असो सर्व जण एकाच परब्रम्हास जाऊन मिळतात. स्वर्ग,मरण,पाताळ या तिन्ही लोकांमधील सर्व आत्मज्ञानी लोकांना मिळून एकच विश्रांतीसाठी स्थान आहे आणि ते म्हणजे ‘‘परब्रम्ह‘‘होय.

श्रीराम जय राम जय जय राम
जय जय रघुवीर समर्थ **(क्रमशः)**

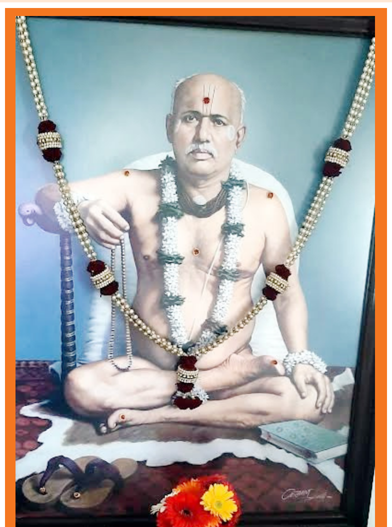

श्री ब्रह्मचैतन्य गोंदवलेकर महाराज

मुखी नाम, नीतिचे आचरण, हृदयी भगवंताचे प्रेम

ज्योतिर्मय साहित्य

ज्याच्या मुखात नाम आहे त्याच्या हृदयात राम आहे खास. ज्याच्या हृदयात राम आहे, तो राम म्हणूनच मी पाहतो. प्रपंचामध्ये जोपर्यंत आपण भगवंत आणला नाही, तोपर्यंत प्रपंचाला पूर्तता नाही आली. प्रपंचाचे आपण मालक बनू या; प्रपंचाचे गुलाम नाही आपण बनू. जो प्रपंचाचा गुलाम बनेल त्याला समाधान कसे मिळेल ? सुख हे लोकांकडून मिळते. समाधान हे अंतर्यामातून मिळते. लोकांकडून येते ते सुख, आतून येते ते समाधान. समाधान दुसऱ्यावर अवलंबून नसते. ते माझे मला मिळविता आले पाहिजे. समाधान हे देण्यासारखे नाही, आणि घेण्यासारखे नाही. माझी वासना माझ्या ताब्यात असली पाहिजे. ज्याने परमात्म्याला आपला म्हटला, त्याची वासना नष्ट झाल्याशिवाय राहणार नाही.

प्रपंच टाका असे मी कधी सांगत नाही. प्रपंच टाकून परमार्थ मिळत नाही अशी माझी खात्री आहे. प्रपंच असला पाहिजे असेही नाही. प्रपंच नसला तरी चालेल, आणि असला तरी बिघडत नाही. प्रपंच करा, पण समाधान ठेवा. मुखाने भगवंताचे नाम, नीतीचे आचरण, आणि हृदयात भगवंताचे प्रेम ठेवा. इतर कशाने साधता येणार नाही ते प्रेमाने साधेल. आपण जसे आपल्या आई-बापांवर, मुलाबाळांवर, प्रेम करतो तसे भगवंतावर प्रेम करावे. ज्ञानेश्वरांचे जाऊ द्या, ते विद्येचे सागर होते, परमात्मस्वरूप होते; पण तुकारामांजवळ काय होते ? तुकारामबुवांजवळ अशी काय विद्या होती ? पण त्यांनी देवावर किती प्रेम केले! आज लाखो लोक पंढरीला जातात, ही त्याची साक्ष आहे. तसे प्रेम करायला तुम्ही शिका. घरात असे वळण ठेवा, की सर्वांचे भगवंताकडे लक्ष लागेल. भाषा गोड असावी, कधी कडू नसावी; लोण्यासारखी असावी. शिव्या दिल्या तरी त्या भाषेमध्ये गोडी आहे असे वाटावे; रागावला तरी त्यात गोडी आहे असे वाटावे. भाषा गोड व्हायला आपण नि:स्वार्थी बनल्याशिवाय नाही येणार. गोकुळासारखे घर असले तर असू द्या, पण गोकुळाला शोभा आणणारा परमात्मा त्यात पाहिजे. गरिबी कितीही असली तरी ते घर सुखरूप दिसेल खास. आम्हाला भगवंताचे खरे प्रेम असेल, तर आम्ही त्याच्याकडून प्रपंचातली काही अपेक्षा करणार नाही. चोराने चोरीचा नवस केला, आणि प्रापंचिकाने प्रापंचिक गोष्टीकरता नवस केला, काय फरक आहे ? दोघांनाही भगवंत नको आहे ! भगवंताचा विसर यासारखे पाप नाही, भगवंताचे स्मरण यासारखे पुण्य नाही. ते स्मरण आपण अखंड राखण्याचा प्रयत्न करू या. नामात राहू या, म्हणजे आपल्या कर्तव्याची जाणीव आपल्याला बरोबर होईल.

दुसऱ्यापासून सुख मिळविण्याचा प्रयत्न करणारा मनुष्य प्रपंची होय.

|| अध्यात्म ||

मधुकर बोरीकर,
पुणे

अविद्या

ज्योतिर्मय साहित्य

२ कार्यक्षेत्र:- अविद्या -जीव (व्यक्तीगत आत्मा)यांच्यावर परिणाम करते.

माया -ईश्वराच्या अधीन राहून संपूर्ण विश्वावर कार्य करते.

३ *स्वरुप :-*

अविद्या- व्यक्तिगत अज्ञान .मी देह आहे ,मी कर्ता आहे अशी भ्रांती.

माया सामूहिक सर्जन शक्ती, जी विश्व, काळ ,कारण, परिणाम निर्माण करते.

४ *कारण -कार्य संबंध :-*

अविद्या-अविद्येमुळे जीव बंधनात पडतो. माया-मायेने जगाची निर्मिती होते.

५ *नियंत्रण कोणाकडे:-*

अविद्या -जीवाच्या अंतकरणावर अधिराज्य करते.

माया -ईश्वराच्या नियंत्रणाखाली काम करते.

६ *गुणधर्म*

अविद्या -अंधकार, भ्रम, अज्ञान.

माया -त्रिगुणात्मक सत्व,रज ,तम यांच्या योगाने कार्यशील राहते.

७ *नाश*

अविद्या -आत्मज्ञानाने नष्ट होते. विद्या प्राप्त झाल्यावर नष्ट होते.

माया -माया ईश्वर कृपेने पार होऊ शकते. पण ती नष्ट होत नाही. ती ईश्वराची शक्ती म्हणून सदैव आहे.

८ *दृष्टिकोन:-*

अविद्या जीवदृष्टीने मायक्रो लेव्हल माया ईश्वर दृष्टीने मॅक्रो लेव्हल.

९ *उदाहरण*

अविद्या -अंधारात दोरीला साप समजणे. व्यक्तिगत भ्रम.

माया -जादूगाराने निर्माण केलेला संपूर्ण दृश्य प्रपंच. म्हणजे सार्वत्रिक भ्रम.

१० *शास्त्रीय आधार:-*

अविद्या- ईशावास्य कठ, विवेक चुडामणी, योग सूत्र.

माया -श्वेताश्वत्तर ,मंडूक ब्रह्म सूत्र ,भगवद्गीता.

अविद्याही मायेचा अंश आहे जीवाच्या अज्ञानरूप अवस्थेचा परिणाम आहे. उदाहरणार्थ समजा एक चित्रपट पडद्यावर चालू आहे. यातील प्रोजेक्टर चा प्रकाश हा ईश्वराचे चेतन अस्तित्व आहे असे समजा. फिल्म किंवा रीळ ही माया आहे. जी विश्वाची निर्माण करणारी शक्ती आहे. तर प्रेक्षकांचे हा सिनेमा खरा आहे हे (चुकीचे समजणे) ही अविद्या आहे. म्हणजे व्यक्तिगत अज्ञान आहे. जेव्हा आपण जाणतो की, चित्रपट खरा नाही. तेव्हा अविद्या नाहीशी होते. पण फिल्म म्हणजे माया, प्रोजेक्टरच्या प्रकाशा शिवाय चालतच नाही ती ईश्वरावर अवलंबून असते.

ज्ञानेश्वर माऊली म्हणतात

तैसी स्वरूपे झाली माया/ आणि स्वाश्रयी नेणे धनंजया/ तेचि रुखा यया मूळ पहिले//

ज्या स्वरूपाचे ठिकाणी माया प्रकट होते त्या स्वरूपाला आश्रय घेऊन माया अज्ञानाला म्हणजेच अविद्येला जन्म देते तेच या संसार वृक्षाचे मूळ आहे.

भवसागराचे कारण ठरणारी अविद्या ही नष्ट व्हावी व आपल्यालाही ज्ञानप्राप्ती व्हावी. याविषयी पात्रता आपणास यावी. अशी प्रार्थना प्रभू चरणी करून हा भाग इथे संपवूयात.

आधार इंटरनेट

जय हरी माऊली

***

हिवाळ्यात गरम पाणी पिण्याचे फायदे तोटे

ज्योतिर्मय साहित्य

हिवाळ्यात अनेक लोक गरम पाण्याचे सेवन करतात. पण गरम पाणी पिणे आरोग्यासाठी हानिकारक ठरू शकते. गरम पाण्याचे सेवन केल्यामुळे शरीराला नेमके काय फायदे आणि तोटे होतात, याबद्दल माहिती जाणून घेऊया.

हिवाळ्याच्या दिवसात सगळीकडे धुक्याची चादर पसरते. तसेच कडक उन्हापासून शरीराला थंडावा मिळतो. वातावरणात गारवा वाढल्यानंतर सगळीकडे थंडगार वातावरण होऊन जाते. या दिवसात शरीराची योग्यरित्या काळजी घेणे गरजेचे आहे. हिवाळ्यात शरीराची ऊर्जा हळूहळू कमी होते. ऊर्जा कमी झाल्या नंतर सतत अशक्तपणा आणि थकवा जाणवू लागतो. त्यामुळे या दिवसात आहारात बदल करणे तितकेच आवश्यक आहे. या दिवसात अनेक लोक गरम पाण्याचे सेवन करतात. गरम पाणी प्यायल्यामुळे शरीराला आणि घशाला आराम मिळतो. हिवाळ्यासह सर्वच ऋतूत गरम पाण्याचे सेवन करावे. पण अति गरम पाणी आरोग्यासाठी हानिकारक आहे.

गरम पाणी पिण्याचे फायदे

वजन कमी होते : हिवाळ्यासह इतर सर्वच दिवसात गरम पाणी प्याल्यामुळे वाढलेले वजन कमी होण्यास मदत होते. गरम पाण्यात लिंबाचा रस किंवा जिऱ्याची पावडर टाकून प्यावी. गरम पाण्याचे सेवन केल्यामुळे शरीराचे मेटाबॉलिज्म बूस्ट होण्यास मदत होते. तसेच शरीरात विषारी पदार्थ साचून राहिल्यामुळे तयार होणाऱ्या चरबीचे प्रमाण कमी होण्यास मदत होते. गरम पाण्याचे सेवन केल्यामुळे जास्त भूक लागत नाही आणि वाढलेले वजन कमी होते.

पचनक्रिया सुधारते : गरम पाण्यामुळे शरीराला अनेक फायदे होतात. गरम पाण्यात असलेले गुणधर्म आरोग्य सुधारण्यासाठी मदत करतात. बिघडलेली पचनक्रिया सुधारण्यासाठी नियमित गरम पाण्याचे सेवन करावे. पोटातील अन्नपदार्थ व्यवस्थित पचन होण्यासाठी गरम पाणी प्यावे. पचनक्रिया मजबूत करण्यासाठी नियमित गरम पाण्याचे सेवन करावे.

तणाव कमी होतो : तणाव मुक्त जीवनशैली जगण्यासाठी नियमित गरम पाण्याचे सेवन करावे. गरम पाणी प्यायल्यामुळे डोके दुखी, तणाव, थकवा इत्यादी पासून आराम मिळण्यास मदत होते. नियमित गरम पाण्याचे सेवन केल्यामुळे शरीरातील मासंपेशींना आराम मिळतो आणि आरोग्य सुधारते.

संकलन –
डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क – ९२ ७१ ६६९ ६६९

गरम पाणी पिण्याचे तोटे

तापमान असंतुलित होते : गरम पाण्याचे अतिप्रमाणात सेवन केल्यामुळे शरीराचे तापमान असंतुलित होते. तसेच शरीराच्या नाजूक अवयवांचे नुकसान होऊ लागते. त्यामुळे गरम पाणी केल्यानंतर ते थंड करून किंवा कोमट करून प्यावे. जेणेकरून घसा किंवा शरीराच्या इतर अवयवांना त्रास होणार नाही. जळजळ, फोड इत्यादी अनेक समस्या वाढू लागतात.

तहान कमी लागते : नियमित गरम पाण्याचे सेवन केल्यामुळे तहान कमी लागते. शरीरातील पाण्याचे प्रमाण कमी झाल्या नंतर शरीराची हायड्रेशन लेव्हल असंतुलित होऊन जाते. त्यामुळे जास्त गरम पाण्याचे सेवन करू नये.

किडनीवर परिणाम : किडनीवर गरम पाणी पिण्याचा वाईट परिणाम होतो. कारण किडनीला नॉर्मल पाणी पिण्याची सवय असते आणि गरम पाणी प्यायलात, तर किडनी खराब होऊ शकते.

तोंड आणि गळा भाजू शकतो : जास्त गरम पाणी प्यायलात तर तुमचा गळा भाजू शकतो. त्यामुळे काही खाण्यात किंवा पिण्यात समस्या उद्भवू शकते.

ब्लडप्रेशर वाढू शकतो : जर गरम पाणी पित असाल, तर ब्लडप्रेशर वाढण्याची शक्यता असते. बद्धकोष्ठतेची समस्या : गरम पाणी प्यायल्यानं बद्धकोष्ठतेची समस्या होण्याची शक्यता आहे.

पोटात जळजळ : गरम पाणी प्यायल्यानं, पोटात जळजळ वाढू शकते.

लघु बोधकथा

बढाईखोर माणूस

एक माणूस फार वर्षे प्रवास करून आपल्या घरी आला व आपण परदेशात असताना काय मौजा पाहिल्या हे त्याने आपल्या शेजाऱ्यापाजाऱ्यांना तिखट मीठ लावून सांगितले. आणि अगदी शेवटी एक थाप ठोकून दिली की, ‘मी अलकावतीला गेलो असता तेथील लोक पंधरा पंधरा हात उंच उड्या मारतात पण त्यांनी माझ्याशी पैज लावली असता माझ्याइतकी उंच उडी एकालाही मारता आली नाही.’ ऐकणाऱ्या कोणालाही ही गोष्ट खरी वाटली नाही. तेव्हा त्यांची खात्री करण्यासाठी तो नाना प्रकारच्या शपथा घेऊन लागला. त्या वेळी त्या लोकातील एक माणूस त्याला म्हणाला, ‘अहो, अशा शपथा कशाला घेता. हातच्या कंकणाला आरसा कशाला ? या वेळी तुम्ही अलकावतीला आहात असं समजून तिथे जशी उडी मारली तशी इथंही मारून दाखवा म्हणजे झालं.’ हे ऐकताच त्या बढाईखोर माणसाचे तोंड ताबडतोब बंद झाले.

तात्पर्य :
आपण प्रवासात पाहिलेल्या गोष्टी फुगवून सांगण्याची काही लोकांना सवय असते, पण एखादेवेळी त्यांचेच बोलणे त्यांच्या गळ्यात येऊन त्यांची फजिती झाल्याशिवाय राहात नाही.

दुबई मानव निर्मित नंदनवन!

ज्योतिर्मय साहित्य

१५ डिसेंबर ते २१ डिसेंबर या कालावधीत दुबई-अबु धाबी भागात केसरी टुर मार्फत पर्यटनाचा आनंद घेण्याचा योग आला. सुरवातीला मुस्लीम राष्ट्र म्हणून प्रवास टाळण्याचा विचार होता. पण मित्रवर्य डॉ.रविंद्र डावरे व डॉ.कुमार पद्मवार यांच्या अग्रहास्तव प्रवासाचे नियोजन केले. रुक्ष वाळवंटातून झालेला कायापालट म्हणजे दुबई! आज ही कांही ठिकाणी अविकसीत भागातील रुक्ष-काटेरी वाळवंटी झुडपे म्हणजे जणू कांही झालेल्या प्रगतीचे साक्षीदारचं वाटतात..... दुबईचा विकास आणि त्याचा इतिहास हा वाळवंटातील एका छोट्या मासेमारी गावापासून जागतिक व्यापार केंद्रा पर्यंतचा एक अतिशय आश्चर्य कारक प्रवास आहे.

दुबईच्या प्रगतीची सुरुवात आणि महत्त्वाच्या ऐतिहासिक घटनांची माहिती खालीलप्रमाणे आहे:

सुरुवातीचा काळ (१८३३ - १९००) १८३३ मध्ये मक्तूम कुटुंबाच्या नेतृत्वाखाली सुमारे ८०० लोकांनी दुबईत वस्ती केली. त्यावेळी दुबई हे प्रामुख्याने मासेमारी आणि मोत्यांच्या व्यापारासाठी प्रसिद्ध असलेले छोटे गाव पण मोक्याचे ठिकाण होते. दुबईच्या खाडी मुळे जहाजांना येण्या-जाण्याला सोपे पडत असे, त्यामुळे हळूहळू व्यापारात वाढ झाली.

व्यापाराला मिळालेली चालना (१९०० - १९५०)

करमुक्त व्यापार धोरण हे विकासाचे मुळ आहे! विसाव्या शतकाच्या सुरुवातीला दुबईच्या राज्यकर्त्यांनी दुबईला करमुक्त बंदर घोषित केले. यामुळे इराण आणि शेजारील देशांतील व्यापारी दुबई कडे आकर्षित झाले.

मोत्यांच्या व्यापाराचा अंत कसा झाला.... १९३० च्या सुमारास जपानने कृत्रिम मोत्यांचे उत्पादन सुरू केल्याने दुबईचा नैसर्गिक मोत्यांचा व्यापार मंदावला. यामुळे दुबईवर आर्थिक संकट आले होते.

आधुनिक दुबईचा पाया (१९५० - १९६०) शेख रशीद बिन सईद अल मक्तूम: यांना ''आधुनिक दुबईचे शिल्पकार'' मानले जाते. आज ही दूकाने, उपहार गृहे इत्यादी सार्वजनिक ठिकाणी या विकासाच्या शिल्पकारच्या प्रतिमा दिसून आल्या. त्यांनी भविष्याचा विचार करून दुबई खाडीचे रुंदीकरण आणि खोलीकरण केले, जेणे करून मोठी जहाजे तिथे सहजरित्या जाऊ-येऊ शकतील. पायाभूत सुविधा निर्माण केल्या. १९५९ मध्ये दुबईचा पहिला विमानतळ सुरू झाला आणि रस्ते बांधणीला वेग आला. तेलाचा शोध आणि प्रगतीची खरी गती.सन १९६६ मध्ये दुबईत तेल सापडले. यामुळे दुबईच्या तिजोरीत मोठ्या प्रमाणात पैसा आला. इतर आखाती देशाच्या तुलनेत तेल साठे अत्याअल्पच.

भटकंती
TAKE A BREAK
डॉ श्याम कुलकर्णी,
पुणे मो. 98238 09656

परंतु, शेख रशीद यांना माहित होते की तेल कायमस्वरूपी टिकणार नाही. म्हणून त्यांनी तेलातून मिळालेला पैसा पर्यटन, व्यापार आणि रिअल इस्टेटमध्ये गूंतवण्यास सुरुवात केली. मानवी जिद्द आणि अफाट कल्पना शक्तीचे उत्तम उदाहरण म्हणजे दुबई. आकाशाला भिडणार्या गगनचुंबी इमारती, जगातील मोठे-मोठे शॉपिंग मॉल्स व अथांग समुद्र किनारे म्हणजे दुबई ! जेव्हा आपण प्रगती आणि भविष्यातील शहरांचा विचार करतो, तेव्हा सर्वात पहिले नाव समोर येते ते म्हणजे दुबई. अतिशय कमी कालावधीत वाळवंटाचे रूपांतर एका जागतिक आर्थिक केंद्रामध्ये करणाऱ्या या शहराची कथा थक्क करणारी आहे. केवळ खनिज तेलावर अवलंबून न राहता, पर्यटन, तंत्रज्ञान आणि व्यापाराच्या जोरावर दुबईने स्वतःची एक वेगळी ओळख निर्माण केली आहे. संयुक्त अरब अमिराती मधील दुबई हे शहर आज जगातील सर्वात आधुनिक, सुरक्षित आणि विलासी शहरां पैकी एक मानले जाते. एकेकाळी फक्त वाळवंट आणि मासेमारी साठी ओळखले जाणारे हे शहर आज आपल्या उत्तुंग इमारती, अफाट तंत्रज्ञान आणि पर्यटना साठी जगभर प्रसिद्ध आहे. दुबईमध्ये उन्हाळ्यात प्रचंड उष्णता असते (कधीकधी ५० अंश सेल्सिअस पर्यंत). त्यामुळे नोव्हेंबर ते मार्च हा काळ फिरण्यासाठी सर्वात उत्तम असतो, कारण तेव्हा हवामान आल्हाददायक असते. येथे सर्व धर्मियांना समान वागणूक मिळते.

(लेखांक-१)

***

Mutual Fund Online
Sahi hai.....
म्युच्युअल फंड ऑनलाईन
विनोद शिराळकर 9325383999

म्युच्युअल फंडाचे प्रकार

मित्रांनो आज आपण म्युच्युअल फंडाचे मुख्य प्रकार पाहणार आहोत. हे प्रकार मुख्यत: म्युचल फंड कोणत्या प्रकारच्या असेट क्लासमध्ये इन्व्हेस्ट करतात त्यावरून पडतात. शेअर मार्केटमध्ये इन्व्हेस्ट करतात ते इक्विटी फंड. डेट सेक्युरिटीज मध्ये इन्व्हेस्ट करतील ते डेट फंड. शेअर मार्केट तसेच डेट सेक्युरिटीज दोन्हीही ॲसेट क्लासमध्ये इन्व्हेस्ट करतील ते बॅलन्स फंड. याव्यतिरिक्त थोड्या अवधीच्या डेट सेक्युरिटीज मध्ये जे फंड इन्वेस्ट करतात त्यांना लिक्विड फंड असे संबोधले जाते. या सर्व फंडांचे टॅक्स संबंधीचे नियम व टॅक्सचे प्रमाण वेगळे वेगळे आहे.
वर नमूद केलेल्या चार प्रकारच्या फंडांचे पुढे आणखी काही प्रकार होतात जसे इक्विटी फंडाचे काही प्रकार असे आहेत. लार्ज कॅप फंड, मिडकॅप फंड, स्मॉल कॅप फंड, लार्ज ॲंड मिडकॅप फंड, स्मॉल ॲंड मिडकॅप फंड, इत्यादी इत्यादी. इक्विटी फंडाचे आणखी काही प्रकार असेही आहेत. उदाहरणार्थ बँकिंग फंड, फार्मा फंड, डिफेन्स फंड, सर्विसेस फंड, इत्यादी या फंडांना सेक्टर स्पेसिफिक फंड असेही म्हटले जाते.
डेट फंडांचेही असेच त्यांच्या सेक्युरिटी वाईज प्रकार आहेत. म्युच्युअल फंडांमध्ये हल्ली कमोडिटीज चा सुद्धा समावेश करण्यात आला आहे. कमोडिटीज अर्थातच सोने, चांदी आणि इतर कमोडिटीज.
या कमोडिटीचा समावेश म्युच्युअल फंडांमध्ये डायव्हर्सिफिकेशन करण्यासाठी तसेच या कमोडिटीज च्या भावातील चढ-उताराचा फायदा युनिट होल्डर न मिळवून देण्यासाठी केला जातो.
म्युच्युअल फंडाचे काही प्रकार हेजिंग साठीही वापरले जातात. अरबीट्राज फंड हा त्यातलाच एक प्रकार आहे. अरबीट्राज फंड हे विविध एक्सचेंज मधील सिक्युरिटीच्या किमतीच्या फरकाचा फायदा घेण्यासाठी वापरले जातात. थोडक्यात एका एक्सचेंज वर स्वस्त मिळणारा शेअर विकत घेऊन तो जास्त किंमत घेऊन दुसऱ्या एक्सचेंज वर विकला जातो यालाच अरबीट्राज असे म्हटले जाते.
वर सांगितलेल्या प्रत्येक फंडाचे फायदे वेगवेगळे आहेत. प्रत्येक प्रकारच्या फंडाची सविस्तर माहिती आपण पुढील लेखातून घेऊया.

आधुनिक मराठी काव्याच्या अग्रदूत-सावित्रीबाई फुले

ज्योतिर्मय साहित्य

३ जानेवारी १८३१ रोजी सावित्रीबाई फुले यांचा जन्म झाला आणि रूढी, परंपरा, पारतंत्र्य, गुलामी यांच्या जोखंडातून तमाम भारतीय स्त्रियांच्या मुक्ततेचा मार्ग प्रशस्त झाला. सावित्रीबाई फुले या थोर समाजसेवक, पहिल्या भारतीय महिला शिक्षिका, कवयित्री तसेच एक संवेदनशील व्यक्ति होत्या. काळाच्या पुढे विचार करून तात्कालीन परिस्थितीला विरोध करण्याचे धाडस त्यांच्या अंगी होते. महात्मा ज्योतिबा फुले यांच्या समाज सुधारणेच्या कार्यात सहयोग करताना त्या तसूभरही कमी पडल्या नाहीत! स्त्री सुलभ भावनांना तिलांजली देत त्यांनी अतिशय प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये समाज सुधारणेच्या क्रांतिकारी बदलांमध्ये स्वतःला अक्षरश: झोकून दिले. लहानपणीच त्यांचे लग्न महात्मा फुलेंसोबत झाले होते. प्राथमिक शिक्षण ज्योतिरावांनी त्यांना घरीच दिले .नंतर सखाराम परांजपे आणि केशव भावाळकरांनी त्यांना इतर विषय शिकवले. पुणे आणि अहमदनगर येथील प्रशिक्षण केंद्रांमधून त्यांनी अधिकृतपणे शिक्षक प्रशिक्षण पूर्ण केले आणि भारतातील पहिल्या महिला शिक्षिका तसेच मुख्याध्यापिका होण्याचा बहुमान मिळवला. १८४८ ला मुलींची पहिली शाळा पुण्यात भिडे वाड्यात सुरू केली. सगुणाबाई क्षिरसागर यांनी त्यांना मोलाचे सहकार्य केले. गणित, विज्ञान आणि सामाजिक शास्त्र हे विषय समाजातील तीव्र विरोध झुगारून शिकवायला सुरुवात केली. त्यांचे अविरत आणि अथक प्रयत्न समस्त स्त्रीवर्ग कधीही विसरू शकत नाही. १८५१ पर्यंत त्यांनी तीन मुलींच्या शाळा पुण्यात सुरू केल्या होत्या, ज्यात १५० मुलींनी प्रवेश घेतला होता .यानंतर जवळपास १८ शाळांची सुरुवात सावित्रीबाईंनी केली. याबरोबरच महिला सेवा मंडळ बालहत्या प्रतिबंध ग्रह त्यांनी सुरू केले जे विधवा माता व त्यांच्या मुलांच्या संगोपनासाठी होते . सावित्रीबाई फुले उत्तम लेखिका तसेच कवयित्री होत्या १८५४ मध्ये त्यांचा काव्य फुले हा पहिला कवितासंग्रह प्रकाशित झाला

तेव्हा त्या २३ वर्षांच्या होत्या. कवितांमधून त्यांनी शिक्षणाचे महत्त्व व तात्कालीन समाजातील विषमतेवर प्रकाश टाकला. त्यांना आधुनिक मराठी काव्याच्या अग्रदूत असेही म्हटल्या जाते. स्त्री शिक्षण, असमानता, अस्पृश्यता, सामाजिक सुधारणा यावर त्यांनी ज्वलंत लेखन केलेले आहे. बावनकशी सुबोध रत्नाकर हे पुस्तक त्यांनी १८९२ साली पूर्ण केले व त्याच वर्षी ते प्रकाशितही झाले .ज्योतिबा फुले यांचे कार्य आणि विचार यावर हे पुस्तक आधारित आहे. आजही हे पुस्तक समाजाला दिशा देण्याचे काम करत आहे. जा आणि शिक्षण मिळवा गो गेट एज्युकेशन नावाची त्यांची कविता प्रसिद्ध असून वंचित शोषित समाजाला शिक्षण घेऊन सक्षम बनवण्यास त्यांनी यातून प्रेरणा दिलेली आहे. पिढ्यान पिढ्यापासून उपभोग्य समजल्या

जाणाऱ्या स्त्रीला त्यांनी शिक्षणाच्या माध्यमातून नवे पंख दिले .पुरुषप्रधान संस्कृतीला आपल्या कष्टाने, धैर्याने, धाडसाने, सुरुंग लावला.

आज अंतरिक्षापासून ते समुद्र तळापर्यंत, वैज्ञानिकांपासून ते उद्योजकतेपर्यंत, शेतीपासून संरक्षण क्षेत्रापर्यंत, शिलाई मशीनपासून कॉंन्टम कम्प्युटर पर्यंत, राजकारणापासून साफसफाई कामगारापर्यंत, अभिनयापासून साहित्य, कला, क्रीडा, आरोग्य अशा सर्वच क्षेत्रांमध्ये सावित्रीबाई फुले यांच्या लेकी आपले कर्तुत्व गाजवून देश सेवा करत आहेत. भारत जगातील महासत्ता होत आहे. प्रगती करत आहे याचे श्रेय महिला सक्षमीकरणाला जाते व हे सर्व सावित्रीबाई फुले यांच्या त्यागाचे कर्तुत्वाचे फळ आहे. येणाऱ्या अनंतपिढ्यांच्या मुलींसाठी सावित्रीबाईंनी शेणाचा ,दगडांचा मारा सहन केला, शिव्यांना आत्म्यावर झेलून घेतले, ओलेत्या अंगाने दिवसभर राहून अपरिमित कष्ट सहन केले !

या माऊलीने आपल्या अनंतपिढ्यांच्या सुखावर स्वाक्षरी करून ठेवलेली आहे !!

आज भारतभरात सावित्रीबाईच्या नावाने अनेक विद्यापीठे, संस्था, शाळा मोठ्या दिमाखात उभ्या आहेत. कला, साहित्य, क्रीडा अशा अनेक स्तरांमधून त्यांना मानवंदना दिली जाते, त्यांचा गौरव केला जातो ! अशा या युगप्रवर्तक माऊलीच्या चरणी त्यांच्या जयंतीनिमित्त कोटी कोटी वंदन !

आम्ही तुमचे पुस्तक प्रकाशित करू !
ज्योतिर्मय प्रकाशन
प्रत्येक लेखकाचं एकच स्वप्न असते ते म्हणजे माझ्या कवितांचे, लेखांचे, कथांचे, कादंबरीचे पुस्तकात रूपांतर व्हावे व ते जास्तीतजास्त वाचकांपर्यंत पोहोचावे, मग हे स्वप्न आम्ही पूर्ण करू.
उत्कृष्ट छपाई, साजेसे मुखपृष्ठ अगदी कमी वेळेत व अगदी बिनचूक.
मग वाट कसली बघता तुमचे स्वप्न पूर्ण करा ज्योतिर्मय प्रकाशन सोबत.
लगेच कामाला लागा व आम्हाला खाली दिलेल्या नंबरवर संपर्क करा.
ज्योतिर्मय प्रकाशन
■ पुणे ■ छ. संभाजीनगर
संपर्क : 7743 81 8559
ज्योतिर्मय
साहित्याचे विद्यापीठ

समाजातील तळागाळातील सर्व स्त्रिया शिक्षित व सक्षम झाल्या पाहिजेत- डॉ.तुषार शितोळे

शंकरराव भेलके महाविद्यालयात सावित्रीबाई फुले यांना अभिवादन

ज्योतिर्मय साहित्य

शंकरराव भेलके कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालयात सांस्कृतिक विभागाच्या वतीने क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती साजरी करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी कु. अनुजा वाल्हेकर, कु. पौर्णिमा गोळे, यांनी क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांच्याबद्दल मनोगत व्यक्त केले. मराठी विभाग प्रमुख डॉ.शेवते यांनी सावित्रीबाई फुले यांच्या कार्याचा आढावा सर्वांसमोर ठेवला. इतिहास विभाग प्रमुख प्रा. सहदेव रोडे यांनी क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांच्या वास्तविक जीवनावर ऐतिहासिक प्रकाश टाकला. हिंदी विभाग प्रमुख डॉ.गणपत आवटे यांनी सावित्रीबाई फुले यांच्या शिक्षणातील योगदान सर्वांसमोर ठेवले. तसेच सांस्कृतिक विभाग प्रमुख प्रा. संदीप लांडगे यांनी सावित्रीबाई फुले यांच्या जीवन प्रवासावर भाष्य केले. आपल्या अध्यक्षीय वक्तव्यामध्ये महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.तुषार शितोळे यांनी विद्यार्थ्यांना क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांची भारतीय स्त्रियांच्या सुधारनेतील कर्तव्यनिष्ठा सांगून समाजामध्ये स्त्री शिक्षण किती महत्वाचे आहे हे अधोरेखित करून समाजातील तळागाळातील सर्व स्त्रिया शिक्षित झाल्या पाहिजेत, सक्षम झाल्या पाहिजेत असे मत व्यक्त केले.

या कार्यक्रमाला प्रा.रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय, आकुर्डीचे ग्रंथपाल प्रा.अंकुश जाधव आणि त्यांचे सहकारी मित्र महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. तुषार शितोळे, डॉ.रोहिदास ढाकणे, प्रा.पौर्णिमा कारळे, ग्रंथपाल प्रा.भगवान गावित, प्रा.जीवन गायकवाड, प्रा.जाधवर दयानंद, प्रा. माऊली कोंडे, प्रा.महेश कोळपे, प्रा.अंकिता महांगरे, विकास ताकवले, सीमा देशमुख, मनीषा मोहिते, सुमित कांबळे, अभिषेक मोरे, धनाजी माने इ. उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व संयोजन प्रा संदीप लांडगे यांनी केले. तर कार्यक्रमाचे आभार प्रा.जीवन गायकवाड यांनी मानले.

सावित्रीबाईंच्या त्यागाचा विसर पडू देऊ नका - सौ. बोराडे

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर - दिनांक ३ जानेवारी २०२६ रोजी सुदर्शन प्राथमिक माध्यमिक विद्यालयांमध्ये सावित्रीबाई फुले यांची १९५ वी जयंती बालिका दिन म्हणून साजरी करण्यात आली. याप्रसंगी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी शाळेच्या मुख्याध्यापिका थाले मॅडम तसेच प्रमुख पाहुण्या म्हणून बोराडे मॅडम उपस्थित होत्या. सावित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले .यानंतर विद्यार्थ्यांची भाषणे झाली. त्यांनी सावित्रीबाई फुले तसेच ज्योतिराव फुले यांच्या समाज कार्यावर सविस्तर भाषणे केली व त्यांच्या कार्याला उजाळा दिला. नंदिनी राठोड या इयत्ता सातवीच्या विद्यार्थिनीने तात्कालीन परिस्थितीतील रुढी, परंपरा व आता मुलींना मिळत असलेले स्वातंत्र्य याचे तुलनात्मक सादरीकरण भाषणातून केले. क्षितिज इंगळे या इयत्ता दहावीच्या विद्यार्थ्याने सावित्रीबाई फुले यांचे कार्य व लेखन याबद्दल सविस्तर माहिती सांगितली. सेजल कुटे, अभिषेक जोशी, मेहराज या विद्यार्थ्यांनी भाषणे केली. याप्रसंगी घेण्यात आलेल्या सुंदर हस्ताक्षर आणि वक्तृत्व स्पर्धेतील विजेत्या विद्यार्थ्याना प्रमाणपत्राचे वाटप करण्यात आली शाळेच्या सहशिक्षिका बोराडे मॅडम यांनी

मुलांना सावित्रीबाई फुलेंचे स्त्री शिक्षण विषयक योगदान तसेच इतर समाज कार्यावर सविस्तर मार्गदर्शन केले.

आपल्याला मिळत असलेल्या स्वातंत्र्याचा स्वैराचार न करता समाजाच्या आणि देशाच्या प्रगतीसाठी स्त्रियांनी प्रयत्नशील असले पाहिजे तसेच सावित्रीबाईंच्या कष्टाचा, त्यांनी केलेल्या त्यागाचा आपल्याला कदापी विसर पडता कामा नये.'' असेही त्यांनी बजावले.

याप्रसंगी शाळेचे शिक्षक श्री जयस्वाल सर, सोमासे सर, बोराडे मॅडम, उबाळे मॅडम, चव्हाण मॅडम, वाघ मॅडम, बोंडारे सर, धनवे सर, सुवर्णा मॅडम, रूपाली मॅडम, कानडे सर तसेच प्रशालेचे सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते, कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्री बोंडारे सरांनी केले तसेच आभार प्रदर्शन कानडे सरांनी केले. खाऊ वाटप करून कार्यक्रम संपन्न झाला.

साहित्यिक मित्रांनो,
आता लिहा बिनधास्त कारण आता तुमच्या साहित्याला प्रकाशित करण्यासाठी आले आहे एक भव्य व्यासपीठ
ज्योतिर्मय
साहित्याचे विद्यापीठ
"ज्योतिर्मय" साहित्याचे विद्यापीठ.
साहित्यावरील प्रत्येक घटना, कथा, कविता, लेख, परीक्षण, पुरस्कार, संमेलन प्रत्येकाची नोंद आम्ही घेणार, मग विचार कसला करता!
हो जाओ शुरु....
या व्यासपीठावर तुमचे सर्वांचे स्वागत आहे.
- संजय व्यापारी, संपादक 7743918559
ज्योतिर्मय-साहित्याचे विद्यापीठ

ऑनलाईन औषधोपचार
आता सर्वकाही झाले आहे ऑनलाईन मग आजारपणात पण घरबसल्या औषधोपचार घ्या, कुठेही जाण्याची गरज नाही, वेळ व पैसा वाचवा 100 % खात्रीशीर इलाज, गुप्तरोग, शारीरिक थकवा, बऱ्याच गोष्टी कोणालाही सांगण्यास लाज वाटते अशा वेळेस फक्त फोनवर तुम्ही तुमचा आजार सांगू शकता व त्यावर आयुर्वेदिक पद्धतीने हमाखास उपाय केला जाईल, पोस्टाने औषधं पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आयुर्वेदाचार्य डॉ. शेख ए एच, 37 वर्षाचा अनुभव, 200 पेक्षा अधिक पुरस्कार प्राप्त, 2 लाखांपेक्षा अधिक विविध लैंगिक समस्यग्रस्त रुग्णांवर यशस्वी उपचार, आतापर्यंत ५ ऑनररी डॉक्टरेटच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सन्मानित केलेले आहे. त्यांच्या या कार्याची नोंद लंडन बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, ओयासिक बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, एशियन बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, हुज-हू-इन एशिया रेकॉर्डस् मध्ये विक्रमी नोंद झालेली आहे. सेक्स विषयक कोणताही प्रॉब्लेम असो फक्त एकदा फोन करा व मार्गदर्शन घ्या. व तुमचे प्रश्न सोडवा.
Dr Shaikh A H - 98606 99906

कुकीज यम्मी डिझार्ट

ज्योतिर्मय 📖 साहित्य

सरत्या वर्षाला बाय बाय म्हणत आपण नवीन वर्षाच्या स्वागतासाठी एक मस्त गोड, सर्वांना आवडेल, आकर्षक वाटेल असा खास पदार्थ बनवू या.

उन्हाळ्यात आपण तऱ्हेतऱ्हेचे डिझार्ट बनवतो . सर्वच डिझार्ट स्वीट, दिसायला आकर्षक आणि चवीलाही भन्नाट असतात .म्हणूनच तर सगळे त्यांच्या प्रेमात पडतात. तसे तर आता बाराही महिने सर्वांना डिझार्ट आवडतंअसल्यामुळे बनवले जातातात्च.खास करून हॉटेल्स मध्ये तर जेवणानंतर बरेच जण घेतातच. मग उन्हाळ्यात तर हमखास मागवतातच म्हणूनच त्यांचे खूप प्रकार बनवले जातात. आजही एक सोपे आणि टेस्टी असे डिझार्ट बनवू. जे पाहूनच मोहात पडणार. खाल्ल्यानंतर तर नक्कीच खुश होणार. करायचे ना मग ....

साहित्य : अर्धा किलो छोट्या कुकीज, कोणतीही नानकटाई, बिस्किटे, २ चमचे कॉर्न फ्लोअर, २ चमचे मिल्क पावडर, २ चमचे कॅन्डेन्स्ड मिल्क, पाव वाटी साखर,१ कप दूध, १ क्यूब अनसॉल्टेड बटर, पाव चमचा व्हेनीला इसेन्स, ४..५ थेंब रेड फूड कलर, डेसिकेटेड कोकोनट,

अर्धा कप व्हीप्ड क्रिम, २ चमचे पिठीसाखर.

कृती : प्रथम एका जाड बुडाच्या भांड्यात कॉर्नफ्लोअर, मिल्क पावडर, दूध घालून छान एकत्र ढवळुन घ्यावे. मग त्यात साखर घालून गॅसवर उकळायला ठेवावे. हे सतत ढवळत रहावे म्हणजे गुठळ्या होणार नाहीत. थोडेसे घट्टसर झाले की त्यात कॅन्डेन्स्ड मिल्क घालून ओतले की त्यात अनसॉल्टेड बटर घालून व्हनिला इसेन्स घालून ढवळावे. आणि छान घट्ट झाले की गॅस बंद करून हे खाली काढून ठेवून थंड करण्यास ठेवावे.

आता एका बाऊलमध्ये व्हीपड क्रिम घालून त्यात २ चमचे पिठीसाखर घालावी. नंतर त्यात पाव चमचा व्हेनीला इसेन्स घालून गुलाबी रंग येईल असा रेड फूड कलर घालावा. हे सर्व आता मस्त हलके होऊन फुगेपर्यंत बिटरने भरपूर फेटून घ्यावे.

त्यानंतर एका चौकोनी खोलगट बाउलमध्ये आधी ओळीने कुकीज ठेवावेत. मग त्यावर सुरुवातीला केलेल्या मिश्रणाचा एक थर द्यावा. नंतर पुन्हा ओळीने कुकिजचा दुसरा थर द्यावा. मग त्यावर सुद्धा मिश्रणाचा पुन्हा थर द्यावा. शेवटी कुकिजचा तिसरा थर लावून त्यावर शिल्लक असेल तर आधीचे पूर्ण मिश्रण घालून त्यावर व्हीपड क्रीमचा पिंक कलरचा मस्त थर द्यावा.

सजावटीसाठी वरून थोडेसे डेसिकेटेड कोकोनट , टुटीफ्रुटी ,स्प्रिंकलर्स घालून सेट करण्यासाठी कमीतकमी ४..५ तास ठेवावे. रात्रभर ठेवले तर उत्तमच. मग मस्त सेट झाले की बाहेर काढून सुरीने कट करून डिशमध्ये सर्व्ह करावे.

वैशिष्टय : हे डिझार्ट एकावर एक थर असल्यामुळे खूपच सुरेख दिसते. वरचा गुलाबी रंग, त्यावरील सजावटी मुळे जास्तच खुलतो. कुकिजचा बेकिंगचा मस्त स्वाद, व्हेनिला इसेन्सचा मंद स्वाद, क्रिमी टेस्ट हे सारेच हवेहवेसे आणि वाटणारे, मोहात पाडणारे असेच असते . रंगीबेरंगी स्प्रिंकलर्स, टुटीफ्रुटी यामुळे लहान मुले यांचे फॅनच होतात. गोड, स्वादिष्ट, क्रिमी आणि यम्मी डिझर्ट नक्की करून पहाच!

आणि नव्या वर्षाची गोड सुरुवात करूया.

कवितेच्या लाटावर...

कवितेच्या लाटावर...

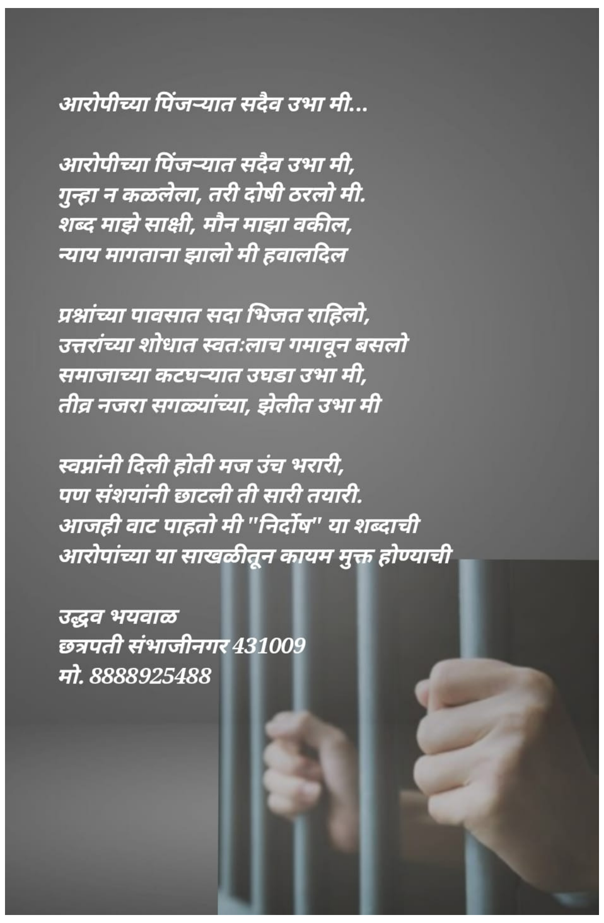

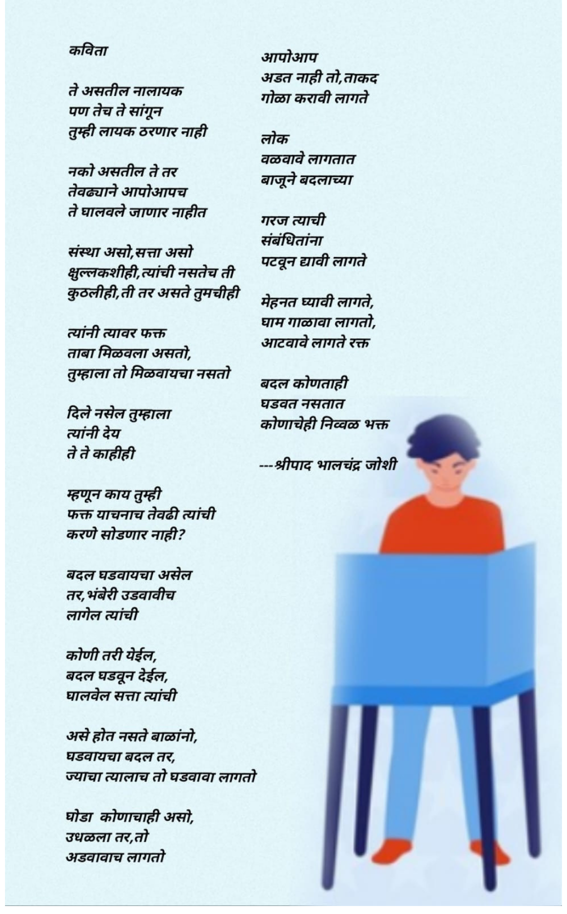

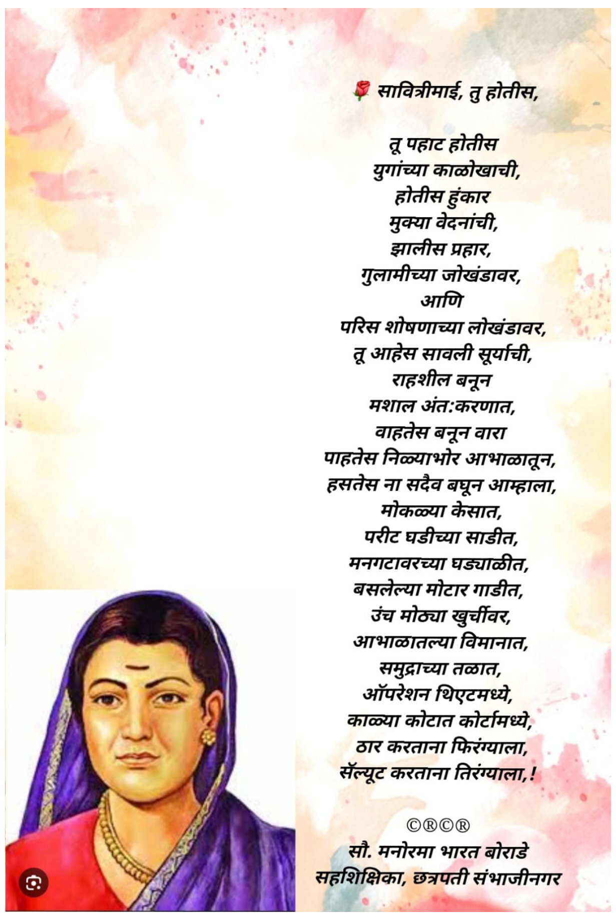

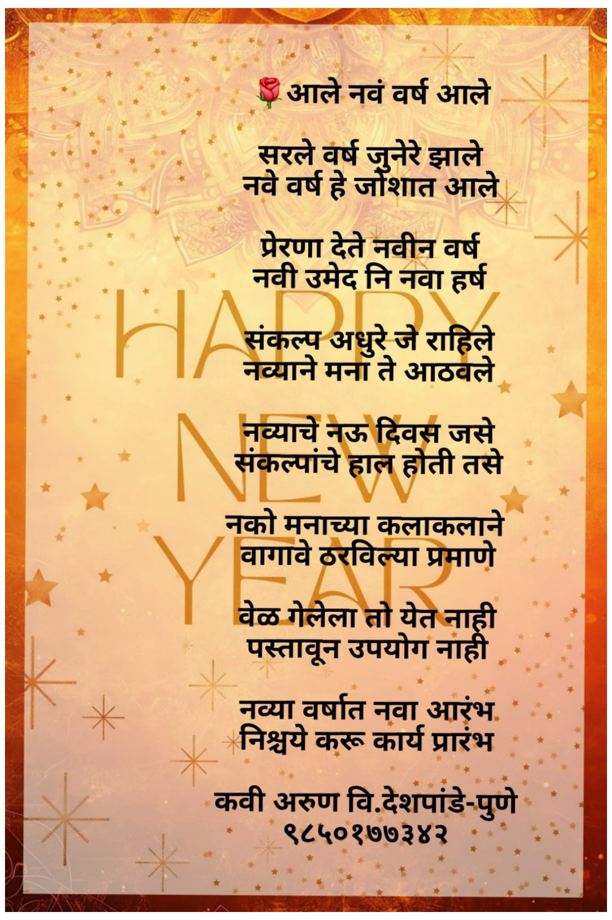

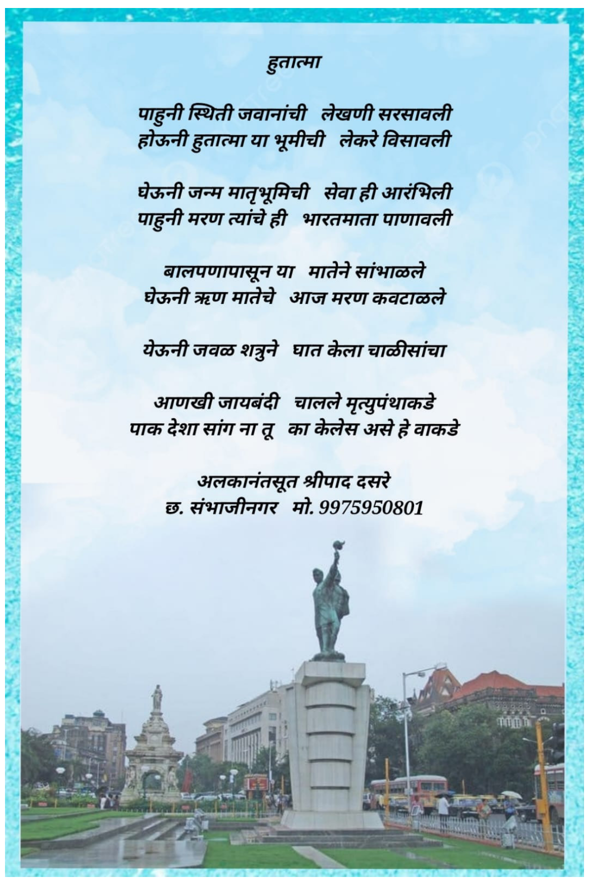

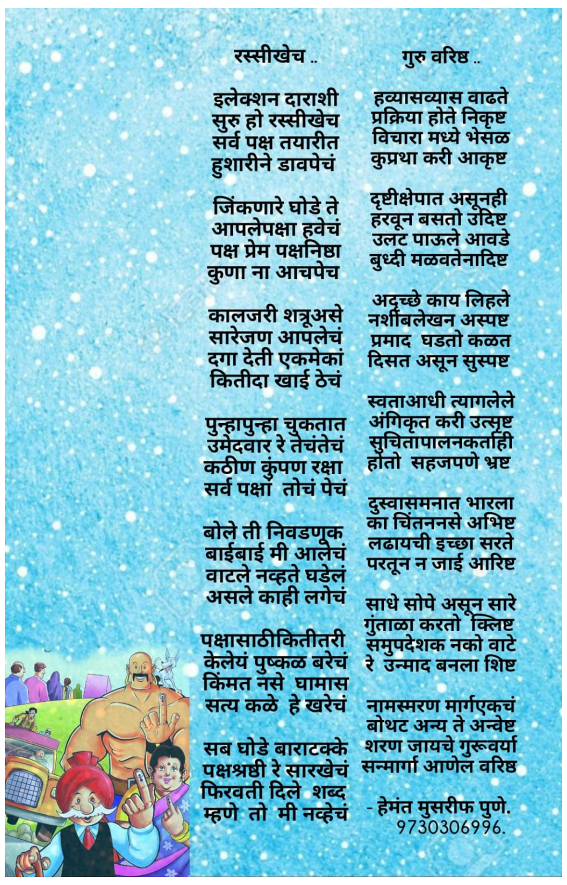

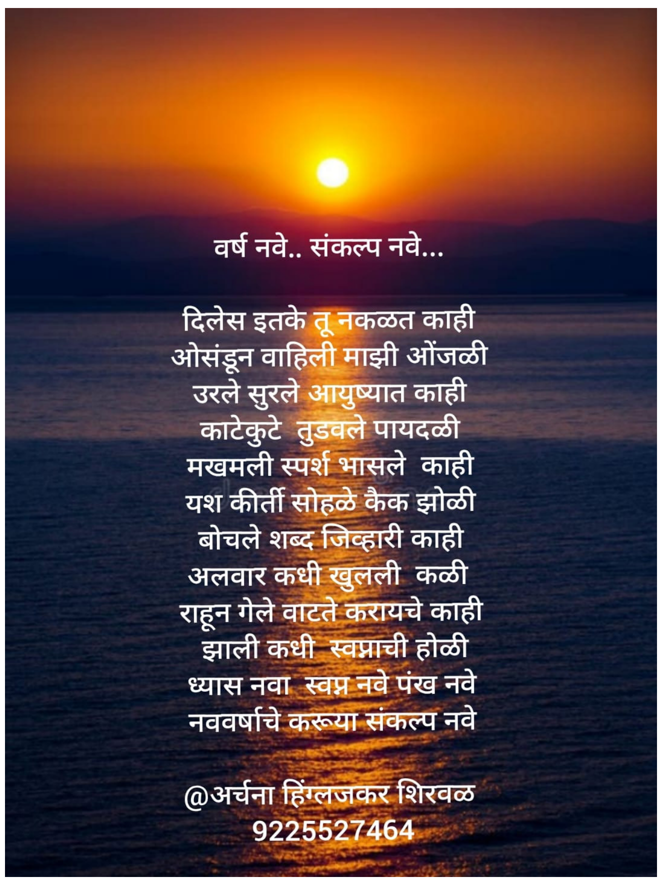

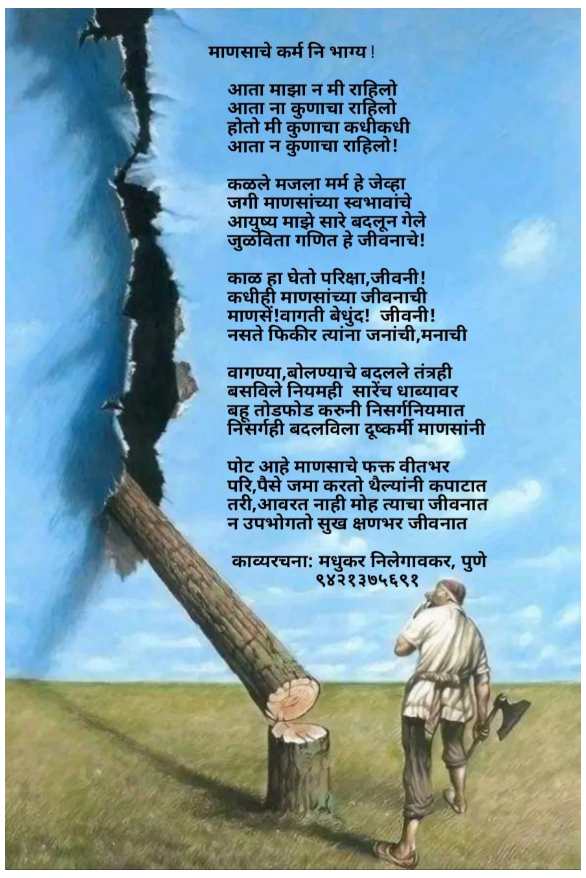

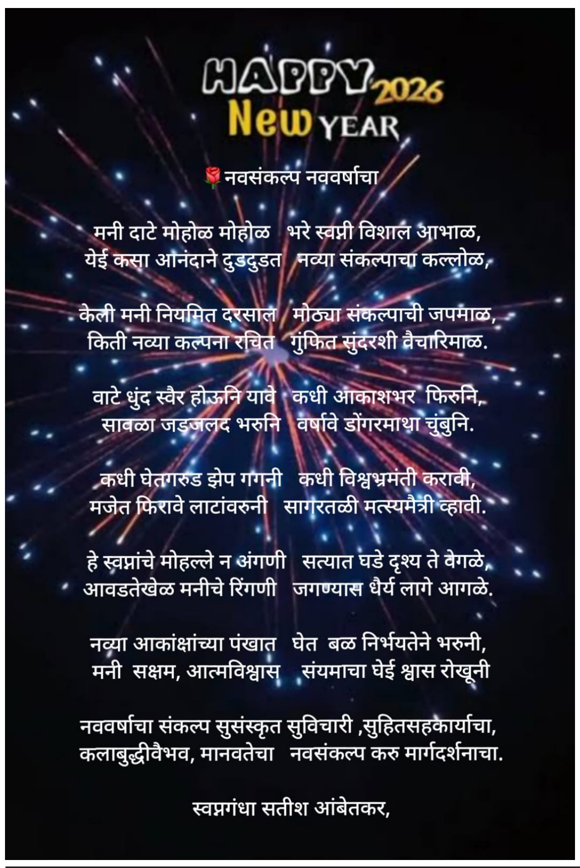

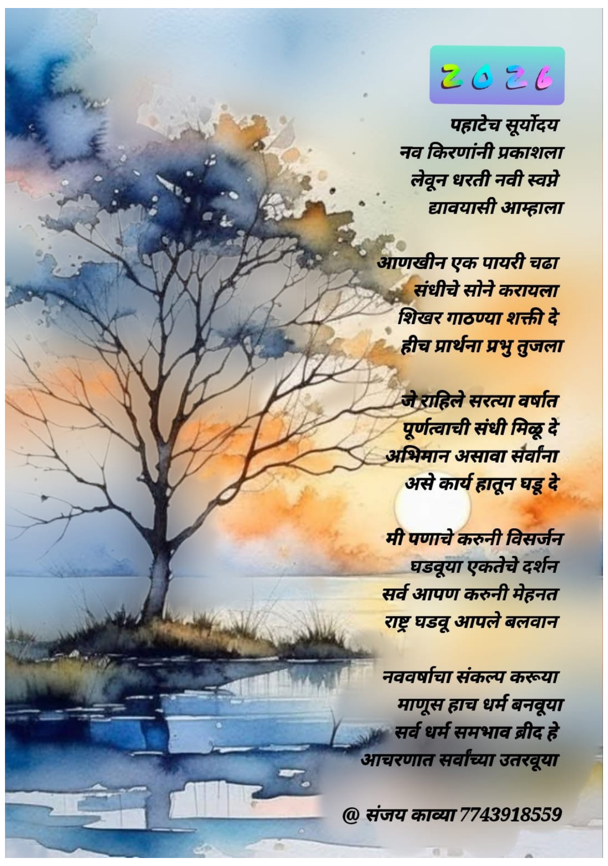

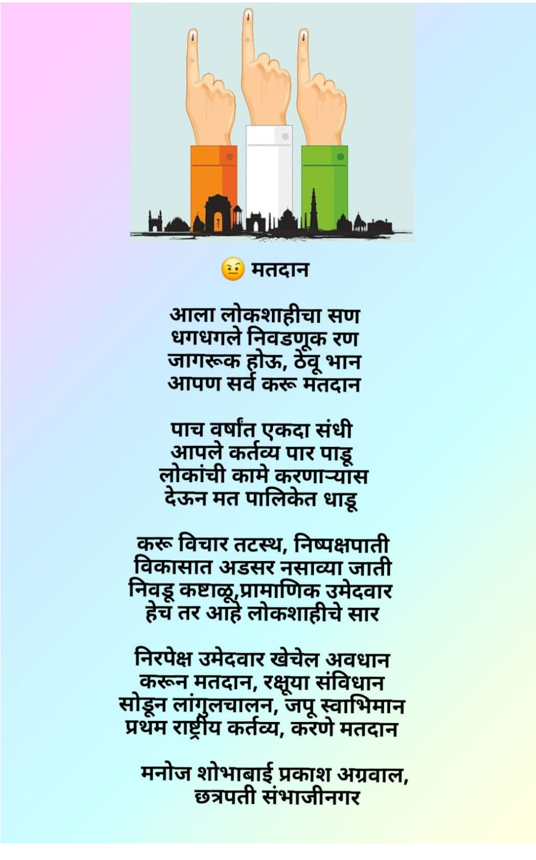

हे जरनल संपादक व प्रकाशक संजय व्यापारी यांनी विंग बी३, फ्लॅट नं.७०१, व्हिसलिंग पाम्स हौ.सो., मानकर चौक, कस्पटे वस्ती, वाकड, पिंपरी-चिंचवड, महाराष्ट्र ४११०५७ येथून प्रकाशित केले. (पीआरबी कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची आहे. या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या प्रत्येक बातमी, लेख व जाहिरातीशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. सर्व वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत) E-mail-jyotirmaysahitya@gmail.com, Mob. 7743818559